

خدا را شکر که چراغ «موزه سینما» هم‌چنان روشن است.

سید محمد بهشتی

مصاحبه با ایسنا در آستانه روز جهانی موزه‌ها

۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۲

سید محمد بهشتی که اخیراً به عنوان رئیس کمیته ملی موزه‌های ایران (ایکوم) انتخاب شده، معتقد است: با تمام شرایطی که در موزه «سینما» وجود دارد، باید خدا را شکر کنیم که در این وضعیت عرصه فرهنگ، چراغ این موزه هم‌چنان روشن است.

وی در گفت‌وگویی با خبرنگار سینمایی ایسنا، درباره وضعیت موزه «سینما» بیان کرد: در دنیا کشورهای زیادی نیستند که بتوانند موزه «سینما» داشته باشند، یعنی در بسیاری از کشورها، سابقه فعالیت سینمایی یا خیلی طولانی نیست یا اصلاً تداوم نداشته است. در حالی که ایران پس از فاصله‌ی کوتاهی از زمان اختراع سینما، فعالیت خود را در این زمینه آغاز کرده و تقریباً به شکل مستمر ادامه داده است.

او با بیان اینکه تمام این سابقه فعالیت، زمینه‌ی لازم را فراهم می‌کند تا جزو معدود کشورهای دنیا باشیم که می‌توانند موزه‌ی «سینما» داشته باشند، یادآور شد: در کنار امریکا، فرانسه یکی از مهم‌ترین کشورهایی است که موزه «سینما» دارد؛ آن هم به اعتبار اینکه برادران فرانسوی «لومیر»، سینما را اختراع کردند. بهشتی در ادامه اظهار کرد: یکی از نکات قابل توجه درباره موزه «سینما» این است که اشیای مرتبط با چنین موزه‌ای که سرگذشت تاریخ سینما را می‌توانند روایت کنند، جمع‌آوری آوری شده است. برای جمع‌آوری این اشیاء هم تلاش‌های زیادی ابتدا توسط «جمال امید» انجام شد و بعدها ادامه پیدا کرد. اهالی سینما هم همکاری زیادی انجام دادند و اشیایی را که در اختیار داشتند ارائه کردند، به طوری که می‌توان گفت تقریباً ۹۹ درصد اشیایی که در موزه‌ی سینما وجود دارد، توسط اهالی سینما اهدا شده است.

به گفته‌ی وی بسیاری از این اشیاء، تا پیش از جمع‌آوری به اعتبار وجه کارکردی خود، در خانه‌ها، انبارها یا استودیوها نگهداری می‌شدند ولی پس از مدتی، ممکن بود برخی از آن‌ها که دیگر کاربری نداشتند در شرایط نامطلوب نگه‌داری شوند. بهشتی درباره حفاظت از اشیای موزه «سینما» گفت: اصولاً در موزه‌ها اولین و تعطیل‌ناپذیرترین فعالیت‌ها، حفاظت از اشیاء می‌تواند باشد. البته این حفاظت معانی مختلفی دارد و ممکن است به معنی این باشد که اشیاء را در مخزن نگهداری کنیم یا از زیر دست و پا نجات دهیم. همچنین حفاظت می‌تواند این باشد که اشیاء در چارچوب یک مناسبات حقوقی قرار گیرند تا از نظر مالکیت، تهدید حقوقی‌ای متوجه آن‌ها نباشد یا اینکه اشیاء را در مقابل فرسودگی‌های شیمیایی و فیزیکی یا در مقابل سرقت‌ها و آسیب‌ها حفظ کنیم. وضعیت حفاظتی موزه «سینما» ۱۰۰ درصد مطلوب نیست. این موزه برای حفاظت در برابر انواع فرسایش‌های شیمیایی و فیزیکی در شرایط خیلی خوبی به سر نمی‌برد. شاید یکی از دلایل این باشد که خیلی از اشیایی که در موزه هستند عمر زیادی ندارند و هنوز مساله حفاظت آن‌چنان که باید، محسوس نشده است.

رئیس ایکوم ایران در توضیح شرایط حفاظتی موزه «سینما» و اینکه آیا این موزه استانداردهای لازم را دارد یا خیر، بیان کرد: برای بخش قابل توجهی از ابعاد حفاظتی که ذکر شد، نفس حضور اشیاء در موزه «سینما»، زمینه را فراهم کرده

است، اما وضعیت حفاظتی موزه ۱۰۰ درصد مطلوب نیست. موزه «سینما» برای حفاظت در برابر انواع فرسایش‌های شیمیایی و فیزیکی در شرایط خیلی خوبی به سر نمی‌برد و شاید یکی از دلایل این باشد که خیلی از اشیایی که در موزه هستند عمر زیادی از آن‌ها نگذشته و هنوز مساله حفاظت آن‌چنان که باید، محسوس نشده است؛ به‌طور مثال اگر لباسی در این موزه است، باید به گونه‌ای حفاظت شود که تا سال‌های سال باقی بماند. بهشتی با تاکید بر اینکه بیشتر اشیای موزه «سینما» عمرشان به یک قرن نمی‌رسد و هنوز موضوع حفاظت، خود را به رخ نکشیده تا همه را بسیج کند، افزود: البته مشابه این مسئله را در صحنه‌های دیگری از عرصه سینما هم دیده‌ایم؛ مثلاً می‌دانم که مسئولان «فیلم‌خانه ملی ایران» بسیار نگران موجودیت فیلم‌هایی هستند که آنجا نگهداری می‌شود چون همه‌ی آن‌ها در معرض انواع و اقسام تهدیدات شیمیایی هستند و ممکن است اکسیده شوند ولی متأسفانه مدیریت سینمایی ما به صرافت این نیفتاده که پولی هزینه کند و در راستای اجرای طرح‌هایی که فیلم‌خانه در جهت حفاظت از نگاتیوها و پوزیتوها دارد، اقدامی انجام دهد تا این آثار فرهنگی برای نسل‌های آینده هم باقی بماند. او ادامه داد: نتیجه‌ی این بی‌توجهی‌ها این شده که می‌شنویم نگاتیو برخی فیلم‌ها قابل استفاده نیست یا تنها کپی سالمی که از یک فیلم وجود داشته، صدمه دیده است. به این ترتیب یکی از موارث فرهنگی ما در حوزه سینما، به این شکل از بین می‌رود چون هنوز درک موزه و به‌تبع آن، درک حفاظتی اشیای این موزه محقق نشده است. رئیس ایکوم ایران در ادامه با اشاره به ابعاد دیگر موزه «سینما» که باید مورد توجه باشد، گفت: وجه دیگری که در موزه «سینما» وجود دارد، فعالیت‌های پژوهشی است. در واقع در هر موزه‌ای، متناسب با آثاری که در آنجا نگهداری می‌شود، باید راه برای پژوهشگران باز و اشیا قابل دسترس باشد. در این راستا فکر نمی‌کنم کسی درهای موزه «سینما» را بسته باشد اما در عمل نمی‌بینیم که یک فعالیت پژوهشی جدی در همکاری با این موزه انجام شده باشد. او خاطر نشان کرد: شاید برای اهالی سینما یا دانشجویان، هنوز این قضیه روشن نشده که داخل موزه «سینما» اسنادی وجود دارد که استناد به آن‌ها برای فعالیت‌های پژوهشی ضروری است. وی اضافه کرد: البته موزه «سینما» هم فعالیت چندانی در حوزه‌ی پژوهش نداشته است، در حالی که مسئولان و پژوهشگران موزه‌های دنیا خودشان فعالیت‌های پژوهشی را انجام می‌دهند و بعد آن را در دسترس علاقه‌مندان قرار می‌دهند.

رئیس کمیته‌ی ملی موزه‌های ایران در ادامه، معرفی و شناساندن موزه «سینما» را در سطح جامعه، از موضوعات مهم دانست و گفت: باید میان کسی که تا کنون موزه «سینما» را ندیده با کسی که آن را دیده، تفاوتی وجود داشته باشد. هرچند به نظرمی‌رسد این اتفاق قطعا رخ می‌دهد چون اگرچه ممکن است با وجود اقدامات مسئولان موزه «سینما»، استانداردهای خیلی خوبی در آنجا وجود نداشته باشد اما تاکنون کسی را ندیده‌ام که بعد از دیدن موزه «سینما» همان حال قبل از دیدن موزه را داشته باشد. وی تاکید کرد: این اتفاق هم به این دلیل است که سینما با روایت و خاطره‌ی میان مدت و کوتاه مدت مردم سروکار دارد و اینجا قدرت «سینما» است که به میدان می‌آید. بهشتی در این باره توضیح داد: ما موزه‌هایی داریم که اگر کسی راهنمایی خاصی را نسبت به اشیایی که در آنجاست، ارائه نکند، دیدن و ندیدن‌شان هیچ تفاوتی نمی‌کند اما موزه «سینما» در برقراری ارتباط به تنهایی، الکن نیست و احتیاج به معرفی شدن توسط شخص خاصی ندارد؛ یعنی همین که در آن قدم بزنید، حال و هوایتان تغییر می‌کند چون خوشبختانه موضوع در موزه سینما، «سینما» است. وی موزه «سینما» را یک موزه تخصصی معرفی کرد و گفت: مطابق با برنامه پنج ساله‌ی چهارم، دستگاه‌های اجرایی وظیفه دارند موزه‌های مرتبط با کار خود را ایجاد کنند؛ پس اگر موزه «سینما» وجود دارد، طبعاً وزارت ارشاد هم وظیفه دارد از آن پشتیبانی کند. در دوره‌هایی که وزارت فرهنگ و ارشاد بیشتر وزارت «ارشاد» بوده، هیچ حمایتی از موزه «سینما» صورت نگرفته است. او ادامه داد: البته وزارت ارشاد در طول سال‌های پس از انقلاب و از زمانی که به عنوان وزارت «فرهنگ و ارشاد اسلامی» تشکیل شده، سرگذشتگی داشته که وقتی آن را مرور می‌کنم احساس می‌کنم این وزارتخانه بین وزارت «ارشاد» و «فرهنگ» در نوسان بوده است؛ یعنی در یک دوره‌هایی بیشتر وزارت «ارشاد» بوده و در یک دوره‌هایی بیشتر وزارت «فرهنگ». حال اگر بررسی کنید، می‌بینید که هر نوع

پشتیبانی از موزه «سینما»، بیشتر در دوره‌هایی بوده که این وزارتخانه، وزارت «فرهنگ» بوده است و در دوره‌هایی که اینجا وزارت «ارشاد» بوده، هیچ حمایتی صورت نگرفته است. بهشتی یادآور شد: البته این مساله فقط به موزه اختصاص نداشته، چون در عرصه‌ی کتاب هم چنین اتفاقی رخ داده است. به طوری که هر وقت، وزارت «فرهنگ» داشته‌ایم، انتشارات و کتاب و کتابخوانی رونق بیشتری داشته و هر وقت بیشتر وزارت «ارشاد» داشته‌ایم، فعالیت‌های تصنعی در زمینه‌ی کتاب گسترش بیشتری داشته است. این رویه درباره سینما، تئاتر و موسیقی هم وجود داشته است. او در پایان گفت‌وگوی خود با خبرنگار ایسنا تصریح کرد: واقعیت این است که موزه «سینما» خودش به تنهایی، بودجه ندارد و آنچه تا کنون برای آن انجام شده، کمابیش با پشتیبانی شهرداری بوده و حوزه وزارت ارشاد خیلی پشتیبانی خاصی انجام نداده است. این در حالی است که فعالیت‌های موزه بسیار پرهزینه است و بلیت‌فروشی، حتی برای نظافت آنجا هم کافی نیست؛ بنابراین همین که موزه سینما باقی است و هم چنان چراغش روشن است، آن هم در این وضعیت عرصه فرهنگ، باید خدا را شکر کرد.